

SOCIALISTI

Pod geslom, da je "najbolj pereč problem danes enotnost delavskega razreda v boju za osnovne koristi delavcev", sta moskvska PRAVDA in radio pozivala na sodelovanje med komunisti in socialisti. Obenem so v skladu z novo politično smerjo, v celoti potrjeno na zadnjem partijskem kongresu v Moskvi, Hruščevi ljudje uradno vabili zapadne socialistične veljake na obisk Sovjetske zveze. Komunistični prvaki na začetku pa že nekaj časa pozivajo na ustanovitev skupnih Ljudskih front, ki naj strmoglavijo kapitalistični red.

Ta komunistična ofenziva proti socialnim demokratom je bila glavni predmet razgovorov, ki so jih zadnje mesece imeli v vodstvu Socialistične internacionale. Sprva ni bilo edinih pogledov, kako reagirati na sirenske glasove iz Moskve. Medtem ko so nekatere socialistične stranke bile proti vsakemu sodelovanju, so druge dopuščale gotov stik, če bi komunisti izpolnili gotove predpogoje. Prevladalo pa je mnenje, da najbrž Moskvičanom ni toliko do uradnih stikov med komunističnimi in socialističnimi strankami, - kar, bi jim končno prihajalo prav zlasti za domačo uporabo, - ter da zato verjetno niti ne pričakujejo pri trdilnega odgovora iz Londona ali Zürich, kjer so socialisti razpravljali o vabilih. Sovjetski komunisti so pri tem merili predvsem na širitev članstva socialističnih strank, ki naj bi s pritiskom na svoja vodstva doseglo gotovo sodelovanje. Toda samo tako sodelovanje še zdaleka ni bil glavni sovjetski cilj. Kajti če bi na tak način zares prišlo do sodelovanja, potem bi se občutno zmanjšal tudi ugled socialističnih prvakov pri članih in po vsej verjetnosti bi prišlo do raznih odcepov v samih socialističnih strankah zaradi razlik v politični taktiki. In vse to skupaj, zlasti pa poslednje, bi olajšalo in omogočilo ustanovitev novih Ljudskih front. In to je bil poglobljeni konkretni cilj mednarodne komunistične zarote, to je srž nove doktrine, da je mogoče priti na oblast tudi z "mirnimi" sredstvi. Komunisti sami so razložili, da to ne bi bilo nič drugega kot revolucionarna uporaba parlamentarne večine, dosežena povsem ustavno preko strankarske koalicijske pod komunističnim vodstvom. K temu cilju vodijo številne komunistične taktične poteze, od obsodbe Stalinovega kulta pa do poslednje - razpustitve Kominforma. S tem poslednjim adutom bi naj Sovjeti zbrisali sledove svoje imperialistične politike in predvsem svetom manifestirali "zrelost" posameznih komunističnih strank, ki da so zdaj postale zares - "neodvisne".

Zdi se, da na zasedanju Sveta Socialistične internacionale v Zürichu marca meseca ni bilo soglasja, v kakšni obliki odgovoriti na komunistična izzivanja. Končno je prevladalo stališče, da je sodelovanje s totalitarnimi strankami toliko časa nemogoče, dokler komunisti ne omogočijo vsaj ustanovitve resnično svobodnih demokratičnih delavskih gibanj v tistih deželah, kjer so jih sami s silo zatrli. Toda ker je bil odklonjen laburistični dopolnilni predlog h gornjemu stališču, da namreč ni dovolj samo zavrniti Moskvo, ampak da je treba postaviti konkretne predloge, ki bodo izzivali Kremelj in obenem vplivali delovnemu človeku zaupanje v demokratični socializem, so sklenili, da bodo na seji v Londonu, aprila, izdelali podroben odgovor na sovjetska vabila.

Po tem odgovoru, ki je bil objavljen 7. aprila, "ni ničesar skupnega med socializmom in komunizmom", kajti "komunisti so samo popačili pravo idejo socializma. Koderkoli so prišli na oblast, so uničili sleherno svoboščino, vsako pravico delavcev, vsako politično pridobitev in vsako človeško vrednoto, ki so si jo skozi več generacij priborili socialisti. Mi (socialisti) verujemo v demokracijo, oni (komunisti) ne. Mi verujemo v pravice človeka, oni se iz njih norčujejo. Ničesar ni spremenjenega z zavračanjem stalinizma." Socialistična internacionala se je ob tem komunističnem vabilu spomnila sestrskih strank v vzhodni Evropi, ki so pristale na sodelovanje s komunisti, pa "so bile zdrobljene v prah, prisilno spojene s komunističnimi ali drugače odstranje ne s surovimi sredstvi diktature, ki se sama posmehljivo naziva - Ljudska demokracija."

Tako ni nič čudnega, da so demokratični socialisti odklonili sodelovanje s komunisti, čeprav so istočasno upoštevali, da je treba na miren način reševati zapletena mednarodna vprašanja. Toda to je posel, ki naj se ga lotijo vlade.

Naj ob tem omenimo še članek Aneurina Bevana, ki ga premnogi po krivici smatrajo za komunističnega sopotnika. Njegovo mnenje je, da se pri obsodbi Stalinovega kulta ni v Sovjetski zvezi zgodilo nič posebnega. 'Oni niso v resnici obrnili hrbta temu kultu, ampak so ga prilagodili že vkoreninjeni navadi mišljenja. Ne vidijo potrebe, da bi stopili v bodočnost s svežo ustavno improvizacijo, da bi tako preperečili ponovitev.' Po Bevanu je Stalin rasteł v tiranstvo, ker mu je to omogočal sam značaj sovjetske ustave. Toliko psavana zapadna demokracija ima dve ustanovi, ki preprečujeta kaj takega, kot se je godilo v Sovjetiji: ločeno pravosodje od izvršilne oblasti in pa zagotovljena možnost obstoja več kot ene politične stranke. Demokracija sicer pogosto deluje z vznemirljivo počasnostjo, včasih neučinkovito in skoro vedno zavirajoče, toda pri tem vedno v službi čuvanja mnogih najbolj cenjenih pridobitev človeške rase, je zaključil Aneurin Bevan.

Prezgodaj je še soditi, kakšne posledice utegne imeti tako odloženo stališče, kot ga je oznanila Socialistična internacionala. Trdno pa upamo, da ne bo ostalo samo pri besedah ampak da bodo demokratični socialisti tudi v delu izričali velika načela, s katerimi so se kot gotovo najbolj poklicani postavili proti komunistični fronti.

"Socialistični komentar"

V uvodniku prejšnje številke KLICA TRIGLAVA smo predložili pošiljanje mesečnika SOCIALIST COMMENTARY v Jugoslavijo, kar danes gotov dopisnik obsoja v pismu uredniku. To so bili naši razlogi:

Ne moremo spregledati dejstva, da se hoče jugoslovanski komunistični režim prikazati svetu pod socialističnim plaščem in kot tak navezati formalne stike s posameznimi socialističnimi strankami, ko že ne more več misliti na sprejem v Socialistično internacionalo. Titovci daleje trobijo na ves glas in za njimi ponavljajo tudi v Moskvi, da "vodi več poti v socializem".

Potentakem, tako zaključujemo, bi širjenje "Socialističnega komentarja" v Jugoslaviji ne moglo biti protisocialistično dejanje, dočim bi razpečavanje kakšnega PUNCHA in njemu podobnih prav gotovo bilo. Vemo, da se komunisti daleč bolj boje socialistične kot pa kapitalistične propagande. Upoštevali smo, da so Jugoslovanom zaradi desetletne režimske enousmerjenosti pojmi v mnogih primerih zmešani in ne znajo več pravilno presojati vrednot. Miselná zmeda o Marxu in marksizmu je zelo očitna. Zato potrebujejo predvsem zdravega socialističnega komentarja. Poleg tega imajo dnevnega opravka s komunisti, pri čemer bi kakšna konservativna logika slabo odrezala. V poštev prihaja torej samo socialistični slovar, ki nadkrili vsakega komunističnega.

- To so bili razlogi, da smo se zavzeli za SOCIALIST COMMENTARY, ki se poleg tega lahko ponaša s svojo vsebino. - K zadnjemu prigovoru v pismu bi rekli, da se ves svet neizbežno suče proti levici...

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. soboto v mesecu.

OB NOVIH DOKUMENTIH O IZGUBI SLOVENSKE KOROŠKE

Vsi, ki se zaskrbljeno zanimamo za slovenske narodne probleme in še posebej za vprašanje južne Koroške, moramo biti hvaležni g.dr. Alojziju Kuharju, da nam je odkril in znanstveno predstavil doslej še neobjavljene "koroške" dokumente iz ameriškega državnega arhiva. (Svojo študijo je objavil v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1956.)

Zbirka tozadevnih spisov Coolidgeve študijske misije na Dunaju, ki vsebuje poročila o osemdnevni anketi polkovnika Milesa (od 29. januarja do 6. februarja 1919.), je dragocen vir za osvetljavo vzrokov in okoliščin, zaradi katerih slovenska prizadevanja za pravično se verno mejo niso uspela.

Kako je prišlo do Milesove "razsodniške" odprave, zunanji potek potovanja in njegovi za Slovence neugodni rezultati - vse to je bilo že zgodaj znano, saj je bil med osebami, ki so Milesa spremljale, poleg avstrijskega, tudi slovenski zastopnik. Usodni vpliv Milesovega poročila na ameriško delegacijo v Parizu in s tem posredno na končne sklepe mirovne konference o Koroški, omenjajo, več ali manj, vsi slovenski avtorji. Enako kakor tedanja slovenska diplomacija pa si ne postavljajo važnega vprašanja o uradni legitimiranosti in mednarodni legalnosti te Coolidgeve oziroma Milesove akcije.

Zanimivo je, da daje Prepeluh drugačno verzijo o podpisu graškega protokola, to se pravi - izhodišča Milesovega potovanja. Po njem naj bi bil ta protokol podpisal samo poslanec France Grafenauer, Brejčeva vlada pa da ga ni hotela ne potrditi ne zavriniti. S tem argumentom da je Brejč svetoval beograjski vladi, naj sporazuma ne prizna in le-ta je v Parizu res protestirala. Po Kuharjevem komentarju naj bi bili podpisali trije pooblaščenji slovenski predstavniki - Smodej, Andrejka in Žerjav.

Tisto poglavitno novo, kar izhaja iz komaj zdaj dostopnih listin, je jasno razkrito dejstvo, da je bila Coolidgeva dunajska komisija za diplomatske stvari vseskozi nepristojna in da ne on ne Miles nista imela uradnega pooblastila za vmešavanje v vprašanja demarkacijske črte ali celo stalne meje med Avstrijo in Jugoslavijo. Ameriška delegacija v Parizu Coolidgeve iniciative ni odobraval; bila je na stališču, da gre na Koroškem za medzavezniško zadevo in za področje, za katero odgovarjajo francoske in druge sile pod poveljništvom maršala Franchet d'Espèraya. Tega pogajalci v Gradcu in dosedanji zgodovinarji niso upoštevali. Pripomniti je seveda treba, da je šlo pri graških avstrijsko-slovenskih razgovorih za ustavitev bojev in incidentov in da je predstavljala Milesova intervencija, v tem smislu, vsaj trenutni izhod iz zamotane situacije.

Danes, retrospektivno, vsekakor lahko rečemo, da bi bilo srečnejše, ako bi naši predstavniki ob tej priložnosti apelirali na kakšno medzavezniško instanco oziroma na pristojno francosko poveljništvo. Delegirati zastopnika v Milesovo ekspedicijo - to se pravi, okrepiti njen moralni pomen - in naknadno protestirati pač ni bila primerna taktika. Brejč, ki si je kot predsednik vlade in poznavalec Koroške pridržal glavno besedo, je poslal v Milesovo spremstvo koroškega duhovnika, etnologa Ehrlicha. Podpredsednik Žerjav je predlagal bivšega diplomata Švegla, ki je poznal ameriški svet, a manj lokalne razmere. Prepeluh ima najbrže prav ko meni, da na protestanta Milesa in Martina Ehrlich ni mogel imeti zadostnega vpliva. Vrednosti teh opazk seveda danes ni lahko natančno določiti.

Kako je bil usmerjen prof. Coolidge je bilo prav tako znano že so dobnikom. Prepeluh celo trdi, da je bil eden inspiratorjev tega ameriškega izvedenca - zgodovinar Friedjung... Poučno je pomisliti, da Coolidgeu že nekaj tednov po premirju Friedjung ni bil več sumljiv svetovalec, dasi je moral poznati njegovo neslavno protijugoslovansko vlogo iz angleške publicistike (Seton-Watson, W. Steed).

Novi dokumenti prispevajo brez dvoma nekaj tehtnih pojasnil in podrobnosti. Poleg dokaza o neuradnem značaju Coolidgeve pobude je njihov pretežni pomen v tekstih samih, ki po eni strani znova v jarki luči razodevajo zgodovinsko dramo slovenstva onkraj Karavank, in po drugi strani ilustrirajo psihologijo udeležnih ameriških opazovalcev in njihovo razumevanje in nerazumevanje koroškega fenomena. Prav je tudi, da se nam nudi priložnost, bolje spoznati našega edinega prijatelja v Coolidgevem štabu - prof. Roberta Kernerja. (Ta znanstvenik češkega rodu je preživel drugo svetovno vojno in morda še zmeraj deluje na Berkeleyjski univerzi. Leta 1949. je izdal zbornik "Yugoslavia". Ali ga ne bi kazalo prositi za njegove spomine?)

Tragedija koroškega slovenstva, kakor se nam kaže v teh pol-diplomatskih aktih, je prav tista, ki jo poznamo iz najboljših kritičnih slovenskih, zgodovinskih in socioloških, analiz, recimo iz Zwittrove predvojnne razprave "Koroško vprašanje". Kljub nesprijemljivi zaključkom njihovih avtorjev bo našel zgodovinar v teh poročilih dokaj materiala. Uresničila se je paradoksalna resnica, da so bili koroški Slovenci kaznovani za vse nacionalne krivice, za vsa socialna ponižanja, ki so jih utrpeli v preteklosti - z načelom o samoodločbi... Ali ni povedal najlepše in najgloblje, kar se da o tem povedati, Prežihov Voranc v "Solzicah" in, v bolj ohlapni obliki, v zbirki "Iz Kotelj do Belih vod"?

In psihologija tedanjih ameriških ekspertov? Ne izgublajmo besed o Coolidgeu, ki je zavestno protežiral Nemce in na hinavski način izpodbijal stališče Roberta Kernerja. Interesantnejša so terenska poročila.

Milesu in geografu Martinu je koroški narodnostni položaj zaradi svoje srednjeevropske kompliciranosti povsem tuj. S slovenskim človeškim elementom nista našla kontakta, morda res tudi zato, ker jima je bil - tudi v osrednji Sloveniji - družabno nepriljubljen. Nemško usmerjeni se jima zde celo po kvaliteti "boljši" ljudje... L. Martin ne skriva določenega prezira do Korošcev, čeprav se mu zdi sicer njihova vnema za Avstrijo naravna. Tako n.p.r. omenja: "Kot Američan, ki se je osvobodil angleškega jarma l. 1776., sem srečen ob spominu na kmete pri Lexingtonu, ki so hiteli na pomoč ameriški vojski, ko so se Angleži še nahajali v Massachusettsu, mesto da bi se poskrili po kletih in skednjih, kot so baje to storili slovenski rojaki v januarju 1919., ko so Avstrijci pregnali jugoslovanske čete iz Rožne doline." Poročevalca seveda navajata vse možne geografske, ekonomske in prometne vzroke, ki da govore za mejo na Karavankah. Tudi zaradi reda in mirnega gospodarskega življenja naj se militaristični Jugoslovani umaknejo iz dežele. Edino česar ne vidita je problem tisoč let nesvobodnega naroda.

Prof. Kerner je predlagal razmejitevno črto ob Dravi, a njegovo oddvojeno stališče je Coolidge že v uvodnem pismu odklonil.

Kljub zgoraj opisanim okoliščinam je, kot znano, Milesovo poročilo služilo predsedniku Wilsonu kot važna direktna informacija, s kakršno da druge delegacije niso razpolagale. Kdor ve, kaj pomenijo za ameriško prakso mnenja očitancev, pa čeprav gre večasih za zelo kratko bivanje poročevalca v določenem okolju, kdor pozna to praznovrje iz memoarske in druge politične literature, se učinku Milesovih referatov ne bo čudil.

Zgodovinski vir, za katerega se moramo zahvaliti prizadevnosti g.dr. A. Kuharja, je v tolikšni meri dragocen, da ga zgodovinarji, tudi tuji, ne bi smeli prezreti.

B. Žerjav

Kot dopolnilo svoječasne omembe o ameriški "osvobodilni vojski" (gl. KT 185, pisma uredniku) dodajamo, da je NEW YORK HERALD TRIBUNE 21. marca v evropski izdaji pisal, da so ameriške vojaške oblasti v Nemčiji prvič odgrnile zaveso s strogo tajne padalske skupine, ki se vežba v bavarskih Alpah za sabotažo in gverilske podvige v sovražni kovem zaledju.

RDEČA REAKCIJA

Gotovo so imele tudi zapadne ideje svoj pomemben delež pri usmerjevanju jugoslovanske mladine, kar so končno tudi priznali vsi trije glavni govorniki na zadnjem sestanku Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Zdi pa se mi, da ne smemo ob razčlenjevanju tega vprašanja pozabiti tudi na drug, psihološki faktor, ki so ga komunisti vsaj pred javnostjo skrbno zavili v lepe fraze.

Nekdanja partizanska mladina je odrasla. To so zdaj komunisti, ki so na vladi in za katere veljajo vse kritike, ki jih je tako Tito kot Ranković omenjal na zadnjem plenumu. Ti mladi ljudje, ki si štejejo v dobro, da so izvojevali zmago za socializem, se bolj malo brigajo za navadne zemljene. Oni so elita. Vsi drugi so masa. Pri tem pa pozabljajo, da se starajo in da mladina, ki prihaja, ne bo živela od stare slave. Lepe in junaške zgodbe iz osvobodilne vojne niso dovolj, da bi sedanjo mladino pripravile do občudovanja nekdanjih junakov, sedanjih oblastnikov, in jo nagnile na zvesto in ponižno službo socializmu. Mladina je pač taka kot vselej. Če kaj, jo navdaja duh odpora do ustaljenih oblik, jo navdaja nasprotje konservativizmu.

Smešno je, da sedaj v Jugoslaviji predstavlja ustaljeni red ti = sto, kar naj bi bilo napredno in kar je mladini prejšnje generacije prav gotovo predstavljalo naprednost: socializem ali komunizem. Ta je postal oblast in s tem ustaljeni red in kot tak privzel konservativni značaj. Revolucija je uspela, torej komunisti niso več revolucionarji, temveč se bore za ustaljeni red: so konservativci, ker se bore za ohranitev sedanjega.

Prav gotovo je, da mladina sama po sebi ni navdušena za kaj takega. Jo ne privlači. Ji ne daje zadoščenja, da se bori za nekaj boljše ga, kar je včasih vleklo mlade ljudi v komuniste, ko so ti bili zatirani.

Zato se verjetno mladi ljudje za politiko zelo malo brigajo, pač pa - po priznanju samih oblastnikov - mnogo bolj za nove ideje. Kadar teh ne morejo ali ne smejo izražati, potem svoj mladeniški upor in odpor izražajo pač na druge načine. Pretepači, mladoletni kriminalci so skrajna oblika takega odpora in značilno je, da imajo v Sovjetski zvezi in v satelitskih državah precej opravka z njimi. V Jugoslaviji se še niso pojavili v takem številu ali obliki. A jasno je, da privlači mlade ljudi zapadna plesna glasba, če jim omogoča neko mero divjanja. Če bolj postane privlačna, če se oblast, - starejši, - družba nad njo zgražajo. Potem postane vsaka taka reč, pa naj bo moderen ples ali pa morda celo hoja v cerkev, za mladino nekaj sijajnega. Upor proti ustaljenemu.

Tako po eni strani obstoja nezanimanje komunistov za mlade ljudi (zdaj imajo drugega dela dovolj, si mislijo, brez ukvarjanja z mladino; poleg tega: ko so oni bili mladi, so bili revolucionarji sami od sebe, ne da bi jih kdo vlekli v to; zakaj se naj bi torej pečali z mladino?), po drugi strani pa nezanimanje mladine za politiko. "Ljudska mladina" se je pretvorila v nekakšne zabavne klube: ukvarja se s športom, prireditvami, izletmi, zabavami, pri tem pa "zanemarja politično-ideološko delo".

Takoj po plenumu, kot je to navada pri komunistih, so začeli "izvajati" odloke plenuma. Mladinske organizacije se sestajajo in sklepa jo, da bodo, ob pomoči komunistov, imele seminarje za voditelje in predavanja o ideološko-političnih vprašanjih. Najvažnejša posledica do sedaj pa je vsekakor nedavni sklep centralnega komiteja Ljudske mladine Srbije, da priporoči nadrejenim sodelovanje mladine iz cele države pri gradnji kanala Donava-Tisa-Donava. Ta kanal je že davno v načrtih; nekaj so na njem že gradili, a je delo zaspalo zaradi pomanjkanja kreditov.

Prav letos in prav sedaj proslavljajo po Jugoslaviji desetletnico mladinskih delovnih brigad. Govore, kako je mladina s prostovoljnimi delom pomagali pri graditvi socializma in kako je za socializem

AVSTRALSKI ZGLED

Avstralska vlada namerava na novo proučiti vse mednarodne pogodbe z državami vzhodne Evrope, ki se nanašajo na medsebojna izročanja okrivljenih odn. nezaželenih oseb. V Canberri so mnenja, da so bile vse take pogodbe sklenjene v popolnoma drugačnih okoliščinah, kot pa obstojajo danes, ter da jih je zato treba prilagoditi času. To sicer še ne pomeni, da Avstralija sploh ne bi hotela izročiti osebe, katero n. pr. zahteva kaka komunistična vlada. Vendar pa mora biti pri tem odločilno in prepričljivo, da zahteva po izročitvi ni bila storjena iz političnih razlogov.

Stvar je prišla na dnevni red, ko je jugoslovanska vlada zahtevala izročitev nekega srbskega begunca, ki je med tem že postal avstralski državljan. Beograd je trdil, da je ta mož pred svojim pobegom v Grčijo ukradel 800 funtov, ki so bila lastnina države. Na podlagi takega očitka in na osnovi pogodbe z Jugoslavijo je pač avstralska vlada morala predložiti stvar sodišču, pred katerega je bil klican srbski begunec. Položiti je moral varščino 160 funtov, nakar se je branil iz svobode. Tožil ga je jugoslovanski generalni konzul. Ob koncu je bilo sodišče mnenja, da dokazi proti obtoženemu Rančiću nimajo za dostne osnove za izročitev, nakar je predsednik avstralske vlade izjavil, da Srb ne bo izročen.

Svoboda v Turčiji

Koncem marca je prosil turško vlado za zaščito pomočnik jugoslovanskega tiskovnega atašeja, ki je bil nekaj dni prej odpoklican, a se ni hotel vrniti v Beograd. Zanimivo je, da sta se njegov otrok in žena vrnila že tri tedne prej; zato je možno, da je ta novi begunec dobil namig od svoje žene iz Beograda, kaj mu je storiti. Turška vlada je odklonila zahtevo jugoslovanskega veleposlanika po izročitvi, češ da bo najprej sama preiskala, zakaj se ataše noče vrniti v svojo domovino. (zps)

PREMOG V TRBOVLJE ?

Da, prav to se dogaja v Jugoslaviji. Istočasno, ko že pol leta pošilja trboveljski premogovnik svoj premog v Srbijo, Dalmacijo in na Hrvaško, srbski rudniki pošiljajo svoj premog v Trbovlje, tamkajšnji elektrarni. To bi bilo moč razumeti, če trboveljski premog ne bi imel odgovarjajoče kalorične vrednosti, ki je potrebna za elektrarno. A temu ni tako. Po sredi je seveda jugoslovanska birokracija, ki ne dovoli, da bi si posamezne elektrarne naročile (za zimo) več premoga kot pa ga potrebujejo za deset dni. Ker je bila letošnja zima huda, vodostoj naših rek izredno nizek, trboveljski rudnik pa s pogodbami vezan na dobavljanje premoga odjemalcem izven Trbovlja, je morala trboveljska termoelektrarna s posredovanjem Beograda dobiti premog iz Srbije. (ds)

PRISILNO DELO V JUGOSLAVIJI

Mednarodna organizacija dela v Ženevi je preko odbora, ki prouča je prisilno delo po svetu, izjavila, da tako delo obstoja še vedno na področje sovjetske oblasti, v Južni Afriki in v portugalskih afriških kolonijah. Glede Jugoslavije je bila mnenja, da je potrebna stvar proučevati še dalje in da trenutno o tem ne more dati nobenega poročila. (zps)

doprinašala žrtve. Vse kaže, da bodo spet začeli z velikimi mladinskimi akcijami. Z njimi dajo mladini vsekakor nek cilj, nek visok smisel pri zadevanja. Poleg tega se mladina v velikih delovnih taboriščih spreminja v "maso", katero je mogoče politično vzgajati in navdihovati. Ko končno pridejo domov s takih akcij, si pač predstavljajo, da imajo za sabo nekaj izkušenj, da so zvedeli precej novega in težko se bodo verjetno spet spravili v cerkev, recimo, ter tako podlegli "reakcionarne-mu vplivu". M.

RAZMIŠLJANJE OB SEJNEM POROČILU

Po "božičnem pozdravu in voščilu" Narodnega odbora za Slovenijo, ki sta bila dostavljena onemu emigrantskemu tisku, ki se ne spozabi, da bi kdaj na Narodni odbor naslovil kako kritiko, je bilo v istem tisku nedavno objavljeno poročilo o seji predsedstva tega Narodnega odbora.

Uvodoma sta podpisana predsednik g.dr.Krek in podpredsednik g.dr.Vošnjak sporočila, da se bodo v bodoče sestajali odborniki, ki bivajo v New Yorku ali Washingtonu vsako četrtletje. Kaže, da mislijo ob takih prilikah objaviti uradni komunikate. To je gotovo prav.

Na letošnji prvi seji, 17.januarja, so ob razpravi o stanju v domovini "soglasno ugotovili, da demokratični Slovenci odobravajo delo Narodnega odbora in s simpatijami spremljajo njegove nastope." To se mi zdi vsekakor pretirano, kajti številni obiskovalci zapada, do kler se ne seznanijo z razmerami v emigraciji, sploh ne vedo za obstoj tega narodnega odbora in celo ne, kdo je to dr.Miha Krek in še manj dr.Bogumil Vošnjak. Resnici na ljubo je treba povedati, da mislim pri tem predvsem obiskovalce, stare izpod 35 ali 30 let, toda ti vendar danes pomenijo večino v narodu. Dasi je odborovo poročilo v besedah previdno, ker govori samo o "demokratičnih Slovencih" brez kvantitativne oznake, daje vendar taka omemba vtis, kot da gre za neko veliko ali posebno stvar, sicer je gotovo ne bi omenjali. Tem bolj, če upoštevamo, da je večina naroda še vedno protitotalitarno usmerjena, torej demokratično, in da "slovenska mladina odločno odklanja komunistično diktaturo", kot nadaljuje poročilo s seje. Človek se vprašuje, zakaj tako samohvalisanje, ko vendar "narodni odborniki" sami preveč dobro vedo, da so naredili v desetih letih emigracije bore malo. Saj so bili prav zaradi tega kritizirani od lastnih pristašev! Morda so pa odborniki zares prepričani, da doma "odobravajo" odborovo delo. Čisto mogoče je, da imajo taka poročila. Pri tem pa se z žalostjo spominim, da so ti isti narodni očetje med okupacijo govorili, kako sijajne zveze imajo s tedanjo emigracijo (vlado v Londonu) in da je vse na najboljši poti. Razočaranje je bilo strašno, ko smo odkrili resnico. Človek se ne boji brez razloga, da bo isto tudi zdaj z njihovimi zvezami...

Ko so dalje na seji proučevali stanje pri narodnih manjšinah, so ugotovili, da so Beneški Slovenci najhujše izpostavljeni tujemu pritisku. Poročilo ne pove, ali je predsedstvo razmišljalo, kaj bi se dalo storiti proti temu.

Nato se je predsedstvo bavilo, sodeč po poročilu, z razmerami v Jugoslaviji in svojo zahtevo v ameriškem Državnem tajništvu po svobodnih volitvah v naši domovini. (To isto spomenico so podpisali tudi dr.Maček, g.Fotić (za Srbski centralni narodni odbor) in dr.Gavrilović v imenu svoje Zemljoradniške stranke.) To vprašanje mednarodnih obveznosti, ki jih je na Jalti podpisala tudi Sovjetska zveza, je Slovenski narodni odbor sprožil že pred poldrugim letom, kot je rečeno v poročilu.

Kot je res, da morajo biti svobodne volitve v Jugoslaviji naš končni cilj, od katerega vsekakor zavisi usoda našega naroda, se mi vendar ne zdi primerno zahtevati vse ali pa nič. Ne le da Jugoslavija ni sovjetski satelit in da je torej njen odnos do Sovjetske zveze in do Zapada dokaj drugačen kot pa recimo odnos kake Bolgarije ali Poljske, je menda vendarle jasno, da tarejo Zapad danes vse hujši problemi kot pa je jugoslovanski. Tudi naj bi bilo jasno, da Zapad ne bo v sedanjem položaju niti razmišljal o konkretni akciji za doseg takega končnega cilja. (Ali ne izpade potem taka politično platonična zahteva samo kot registracija pred "zgodovino", češ da je narodni odbor delal...?) Bogve kolikokrat je bilo že rečeno, da je treba naš problem gledati v okviru zapadnega ali boljše svetovnega vprašanja in z ozirom na to odvisnost iskati času odgovarjajoče možnosti za akcijo. In prav v tem konkretnem poslu celokupna jugoslovanska emigracija na

celi črti odpoveduje že dolga leta. Lahko je zahtevati svobodne vo litve, težko pa je skrbno raziskovati položaj v domovini, ga razčle niti z ozirom na narod in na partijo ter potem v okviru danih možno sti tako z ozirom na Zapađ kot svetovni položaj določiti najboljšo in najučinkovitejšo taktično potezo ter jo z vsemi argumenti predlo žiti Zapadu, ne pozabljajoč pri tem, da je celo to treba prikazati v "okviru zapadnih koristi". (Ali ni mar politika kombinacija možnega? In ali niso v politiki stalni samo - interesi? Pa naj gre potem za Ameriko ali za Sovjetsko zvezo!) To bi bilo konkretno in aktivno osvo bodilno delo, ne pa **nevijanje** lajne, pred katero zapadni uradniki za pirajo oči in ušesa...

Boljše se je izkazalo predsedstvo, ko je razpravljalo o vračanju jugoslovanskih beguncev iz Italije in Avstrije. Toda samo prošnja pri ameriški vladi ni dovolj, da bi ona posredovala. Treba je s široko kam panjo preko tisočev naših izseljencev pritisniti prav zdaj v volil = nem letu na ameriške senatorje in kongresnike, da bodo zahtevali od svoje vlade intervencijo proti nečloveškemu postopanju. Menda je pred časom prav KLIC TRIGLAVA svetoval, naj bi begunski krščanski demokra ti preko skupne demokrščanske internacionale pritisnili na "krščansko" vlado v Rimu in na Dunaju, da preneha z repatriacijo. Rezultat ni zan.

Slovenski narodni odbor se je dalje zavzel za Treuga Dei - za božji mir - med jugoslovanskimi begunci, ki naj združeno preko svojih skupin delujejo za odstranitev Titove diktature. Zelo umesten poziv, ki mu naj bi sledila konkretna, praktična akcija. Dalje je predsedstvo "v načelu sprejelo predlog o osnovanju Slovenskega narodnega sveta... tega širšega predstavništva, ki naj bo novo sredstvo ožje povezanosti naše politične emigracije in njenega dela". Dasi ima več tozadevnih organizacijskih načrtov v razpravi, "bi bilo vendar treba premagati veliko organizatoričnih težav", poleg tega, "da finančne osnove za de lovanje take organizacije še ni". (ps)

PISMA UREDNIKU

Socialistični Klic Triglava? : G.urednik! Iz vašega uvodnika o "dušah" (KT 186) sklepam, da vam je socializem pri srcu, sicer si ne morem pred stavljeni, zakaj bi delali reklamo za "odlični Socialist Commentary". Ako to ni tako, potem bi pač pričakoval, da boste med levico in desni co zavzeli neko srednje, nevtralnno stališče in navedli poleg Sociali stičnega komentarija vsaj še kako konservativno revijo. L.

CVETKE IZ DOMAČIH IN TUJIH LOGOV

"...Nekdo, ki je pred nekaj leti v Spittalu na Koroškem dal brati pri jatelju neko pismo iz Rima, v kate rem je bilo tudi nekaj stvarne kri tike o dr. Mihi Kreku, je bil že ne kaj dni nato javno napaden v pričo ljudi: 'Vi ste zločinec ali pa no = rec. Vi rušite ugled narodnega vodi telja.'" (Slovenska država, 15. fe = bruarja 1956.)

"...Caudillo Franco gotovo po eni strani ve, da je dr. Vladko Maček le gitimni predstavnik ogromne večine Hrvatov, a po drugi strani, da je ne samo jugoslovanska emigracija am = pak tudi pretežna večina jugoslo vanskih narodov prežeta z iskreni mi simpatijami za generala Franca in nacionalno Španijo..."

(Hrvatska zora, 5. aprila 1956.)

(O stvari je govora v enem od da = našnjih uvodnikov. Ur. KT.)

SLS in izseljenci: G.urednik! Cle velandska "Ameriška domovina" je posvetila februar kampanji za no ve naročnike kot to dela delavska "Prosveta" že več let. Uspeh: Domo vina je pridobila 50, Prosveta pa 500 naročnikov. Zakaj taka razli ka? Namesto, da prinaša AD progra me SLS, bi naj posvečala več po = zornosti praktičnim delavskim pro blemom ter socialnim prizadevanjem Slovincem. Za programe SLS se nihče od "novih" na zanima, kaj pa šele od "starih". L.K.

Pošiljke SOCIALNEGA SKLADA: I.K.v Gradcu je prejel £ 1.2.10, A.H. na Dunaju pa £ 4.5.8.

Naročnina za KLIC TRIGLAVA znaša 6/- za četrt leta, 24/- za celo leto